

**WYBRANE ZAGADNIENIA PROGRAMÓW WYBORCZYCH  
ZWYCIĘSKICH STRONNICTW POLITYCZNYCH W WYBORACH  
PARLAMENTARNYCH 1993 ORAZ 1997 NA TERENACH  
GALICJI ZACHODNIEJ W POLSCE: ANALIZA PORÓWNAWCZA**

**Marian Łopata**

Narodowy Uniwersytet «Politechnika Lwowska»

ORCID: 0000-0002-6598-1319

*maryanroland@gmail.com*

*(стаття надійшла до редколегії – 10.09.2019 р., прийнята до друку – 15.10.2019 р.)*

© *Łopata M., 2019 p.*

Artykuł poświęcony jest badaniom wybranych zagadnień programów wyborczych zwycięskich stronnictw politycznych w wyborach parlamentarnych na terenach Galicji Zchodniej, czyli w województwach Małopolskim i Podkarpackim w wyborach parlamentarnych w latach 1992 i 1997.

Dokonano wyznaczenia ideologicznego i programowego polskich partii politycznych według Comparative Manifesto Project oraz projektu badawczego ParlGov.

W Rzeczypospolitej polskiej opracowano programy wyborcze polskich partii politycznych według takich kryteriów jak: 1) zakaz pełnienia funkcji politycznych przez funkcjonariuszy komunistycznych, postawa wobec spuścizny komunistycznej; 2) rola Kościoła katolickiego (o rozdział państwa od Kościoła), jak i problemy, co do których wyborcy polscy w miarę zgodni; 3) przystąpienie do Unii Europejskiej; 4) polityka zagraniczna wobec Rosji; 5) polityka zagraniczna wobec Ukrainy; 6) udział i rozszerzenie NATO.

Wykazano, że programy wyborcze partii prawicowych lub centroprawicowych partii mają wspólne cechy, a szczególnie wsparcie Kościoła Katolickiego w Polsce, negatywna postawa wobec spuścizny komunistycznej, z ostrzeżeniem nastawienie do Rosji, przeważnie bardziej prounijne i euroatlantyckie. Również udowodniliśmy, że wśród wszystkich formacji politycznych, jedynie komitet wyborczy SLD w swych programach wyborczych z lat 1993 i 1997 opowiadał się za zdecydowany rozdział Kościoła katolickiego i państwa.

Większość partii politycznych, które zwyciężyły na terenie Galicji Zachodniej posiadały ideologię konserwatywną, chadecką lub nacjonalistyczną.

*Słowa kluczowe: programy wyborcze, partie polityczne, Polska, wybory parlamentarne, różnice programowe*

**PARTICULAR ISSUES OF WINNING PARTIES' ELECTION PROGRAMS  
IN PARLAMENTARY ELECTIONS (1993 AND 1997): COMPARATIVE ANALYSIS**

**Maryan Lopata**

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0002-6598-1319

*maryanroland@gmail.com*

The article is devoted to the research of selected issues of the election programs of the victorious political parties in the parliamentary elections in Western Galicia, i.e. in the Lesser Poland and Transcarpathian voivodeships in the parliamentary elections in 1992 and 1997. A comparative analysis of these programs was carried out. The ideological and program determination of Polish political parties was made according to the Comparative Manifesto Project and the ParlGov research project.

The election programs of Polish political parties were elaborated according to such criteria as: 1) prohibition of communist officials to perform political functions, attitude towards the communist heritage; 2) the role of the Catholic

Church (separation of the state from the church), as well as the problems to which the Polish voters in general agree: 3) entering the European Union; 4) foreign policy towards Russia; 5) foreign policy towards Ukraine; 6) involvement to NATO and its enlargement.

It has been shown that the election programs of right-wing parties or center-right parties have common features, including the support of the Catholic Church in Poland, negative attitude towards the communist legacy, warning about attitude towards Russia, usually more pro-EU and Euro-Atlantic orientation. It was also proved that, among all political formations, only the SLD election committee in its election programs of 1993 and 1997 advocated a decisive separation of the Catholic Church and the state.

Most political parties that have won in West Galicia have conservative, Christian democratic or nationalistic ideology.

**Key words:** *electoral programs, political parties, Poland, parliamentary elections, program differences*

## ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРОГРАМ ПАРТІЙ-ПЕРЕМОЖЦІВ У ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРАХ 1993 ТА 1997 РОКІВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

**Мар'ян Лопата**

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: 0000-0002-6598-1319

maryanroland@gmail.com

У статті проаналізовано окремі проблеми виборчих програм партій-переможців у парламентських виборах 1993 та 1997 років (Західна Галичина, Польща).

Здійснено ідеологічну та програмну детермінацію польських політичних партій відповідно до критеріїв Comparative Manifesto Project та проєкту ParlGov.

Виборчі програми польських політичних партій у Республіці Польща опрацьовано за такими критеріями, як: 1) заборона комуністичним чиновникам виконувати політичні функції, ставлення до комуністичної спадщини; 2) роль католицької церкви (відокремлення держави від церкви), а також проблеми, щодо яких польські виборці в міру погоджуються: 3) вступ в Європейський Союз; 4) закордонна політика щодо Росії; 5) закордонна політика щодо України; 6) участь і розширення НАТО.

Показано, що виборчі програми правих партій чи правоцентристських партій мають спільні риси, зокрема підтримку католицької церкви в Польщі, негативне ставлення до комуністичної спадщини, попередження про ставлення до Росії, як правило, більше проєвропейська та євроатлантична орієнтація. Також було доведено, що серед усіх політичних утворень лише виборчий комітет СЛД у своїх виборчих програмах 1993 та 1997 рр. виступала за рішуче відокремлення католицької церкви від держави.

Більшість політичних партій, які перемогли в Західній Галичині, мають консервативну, християнсько-демократичну або націоналістичну ідеологію.

**Ключові слова:** *виборчі програми, політичні партії, Польща, парламентські вибори, програмні відмінності*

W Polsce występują różnice w programowe na wyborach do Sejmu według uwarunkowań historycznych. Biorąc początek z tradycji i doświadczeń, podziały takie mają realne przełożenie na sposób głosowania, zaś w konsekwencji – na wyniki wyborów. Aktualności niniejszego opracowania polegają na tym, że ważną kwestią jest zbadanie preferencji politycznych w Małopolsce i na Podkarpaciu według programów zwycięskich partii politycznych.

Obiekt badania – programy polityczne zwycięskich stronnictw politycznych w dwóch województwach – w Małopolsce i na Podkarpaciu w wyborach parlamentarnych w latach 1993 i 1997.

Wśród badaczy, którzy prowadzili analizę programów politycznych w okresie wyborów parlamentarnych w Galicji Zachodniej, należy wymienić pracę Słodkowskiej I. [Słodkowska 2001, Słodkowska 2004], Suly P [Sula 2018], W. Sokoła [Sokół 2003] i innych.

Analiza pozycjonowania ideologicznego partii została przeprowadzona na podstawie Comparative Manifesto Project oraz projektu badawczego ParlGov, zaś jakościowa analiza programów politycznych będzie dokonana przede wszystkim na podstawie analizy programów partii politycznych polskich partii politycznych, które zwyciężali na terenach Galicji Zachodniej w Polsce.

W Polsce wzięliśmy pod uwagę następujące zagadnienia, które zostały uwzględnione w programach wyborczych polskich partii politycznych w wyborach parlamentarnych od 1993 r., a szczególnie: zakazu pełnienia funkcji politycznych, postawa wobec spuścizny komunistycznej, rola Kościoła katolickiego (o rozdział państwa od Kościoła), jak i problemy, co do których wyborcy polscy w miarę zgodni: Unia Europejska, polityka zagraniczna wobec Rosji, polityka zagraniczna wobec Ukrainy, udział i rozszerzenie NATO. Również w

przypadku Polski będziemy uwzględniać wybory od roku 1993, ponieważ wtedy została wprowadzona klauzula zaporowa w pięć procent, co daje możliwość wiarygodnie ustalić wyniki i preferencje wyborców na terenach Galicji Zachodniej wobec programów wyborczych podmiotów politycznych. Zasadnicza zmiana zasad wyborczych nastąpiła przed wyborami w 1993 r., kiedy ustalono odpowiednio dla partii i koalicji wyborczych pięć i ośmioprocentowe progi wyborcze oraz wprowadzili listę krajową, tzn. 69 mandatów przeznaczonych do podziału między partie, które uzyskały ponad siedem procent poparcia. [Sokół 2003]

Według W. Sokola, aby zwyciężyć w wyborach, partia lub koalicja wyborcza musi mieć atrakcyjny program. Jednakże zależy to także od szerszego kontekstu, np. od stanu państwa, w którym odbywają się wybory, i od jego gospodarki. Zła sytuacja społeczno-ekonomiczna sprzyja recepcji haseł demagogicznych, oczekiwaniu przez wyborców «cudu» i nie tworzy z kolei klimatu dla programów merytorycznych, i nie są

pozbawione strony emocjonalnej. I odwrotnie: dobra sytuacja społeczno-gospodarcza stwarza zapotrzebowanie na programy rzeczowe, wyborcy poszukują bowiem poczucia stabilizacji. [Sokół 2003]

Opracowując programy wyborcze, partie polityczne musiały uwzględnić aktualną sytuację polityczną, gospodarczą i międzynarodową państwa, ponieważ powyższe kwestie nurtowały elektorat, o głosy którego toczyła się rywalizacja.

Według R. Markowskiego Galicja Zachodnia jest tradycyjną ostoją polskiej prawicy [Słodkowska 2001:16].

W wyborach parlamentarnych w 1993 r. zwycięstwo na terenach Galicji Zachodniej odniosły Sojusz Lewicy Demokratycznej i Polskie Stronnictwo Ludowe. Poparcie wyborcze w Galicji Zachodniej również uzyskały Unia Demokratyczna, Konfederacja Polski Niepodległej, Unia Pracy, Bezpartyjny Blok Wspierania Reform, Katolicki Komitet Wyborczy «Ojczyzna», NSZZ «Solidarność». [Wolek 2014]

Tabela 1

**Porównanie programów wyborczych polskich stronnictw politycznych w wyborach parlamentarnych w 1993 r.**

Stronnictwo polityczne	Stanowisko wobec spuścizny komunistycznej	Ingerownie Kościoła katolickiego w życie publiczne (rola kościoła)	Postawa wobec Unii Europejskiej	Postawa wobec Rosji	Postawa wobec Ukrainy	Udział lub rozszerzenie NATO
Sojusz Lewicy Demokratycznej	pozytywna	negatywna	pozytywna	–	–	pozytywna
Polskie Stronnictwo Ludowe	–	pozytywna	pozytywna	–	–	–
Unia Demokratyczna	negatywna	–	pozytywna	–	–	pozytywna
Unia Pracy	–	negatywna	pozytywna	–	–	pozytywna
Konfederacja Polski Niepodległej	negatywna	–	–	–	–	–
Bezpartyjny Blok Wspierania Reform	negatywna	pozytywna	pozytywna	–	–	pozytywna
Katolicki Komitet Wyborczy «Ojczyzna»	negatywna	pozytywna	pozytywna	negatywna	pozytywna	pozytywna
NSZZ «Solidarność»	negatywna	pozytywna	pozytywna	–	–	pozytywna

Źródło: opracowanie własne *Wybory 1993. Partie i ich programy Słodkowska Inka... (red.) Warszawa 2001, Instytut Studiów Politycznych PAN, s. 499*

Najpotężniejszym ugrupowaniem, które odniosło ogromny sukces na wyborach 1993 roku, również na terenach Galicji Zachodniej okazał się Sojusz Lewicy Demokratycznej, który zapowiadał zabezpieczenie funkcjonowania «świeckiego państwa, neutralnego w

sprawach religii» [Słodkowska 2001:121]. Sojusz Lewicy Demokratycznej występuje przeciwko «koncepcji państwa wyznaniowego, w którym doktryna katolicka ma monopol na prawdę... a prawo podporządkowuje się rozstrzygnięciom duchowieństwa i

normom religijnym». [Słodkowska 2001:123] Sojusz Lewicy Demokratycznej opowiadał się za współpracą z NATO a w przyszłości za przystąpieniem do tej organizacji w razie zmiany charakteru tego paktu, którego istota związana jest z okresem konfrontacji politycznej i militarnej w Europie” [Słodkowska 2001:130]. Również SLD chce ukształtowania równych i dobrych stosunków z Rosją a Ukrainą.

SLD, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii socjaldemokratycznych [The Manifesto Project Dataset 2019]. W projekcie ParlGOV SLD została opisana jako partia socjaldemokratyczna z wynikiem 2.8 na skali prawica-lewica [ParlGOV 2019].

Z kolei program wyborczy PSL nie jest taki rozbudowany do wielu kwestii, które są obiektem naszych zainteresowań w niniejszym opracowaniu, ale to stronnictwo popiera współpracę z EWG i rozwijanie współpracy z USA. [Słodkowska 2001: 97]

PSL, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii agrarnych [The Manifesto Project Dataset 2019]. W projekcie ParlGOV PSL zostało opisane jako partia agrarna z wynikiem 4.2 na skali prawica-lewica [ParlGOV 2019].

Jeszcze jedną bardzo ważną partią polityczną, której program warto opracować, jest Katolicki Komitet Wyborczy «Ojczyzna». KKW «Ojczyzna» opowiada się za wprowadzenia edukacji w szkołach opartych na wartościach chrześcijańskich [Słodkowska 2001: 38], a podstawy ustroju demokratycznego muszą zostać rozbudowane «zgodnie z zasadami katolickiej nauki społecznej». Ale «stosunki między państwem i Kościołem katolickim ułożone być powinny na zasadzie wzajemnej autonomii. Należy dążyć do unormowania prawnomiędzynarodowego tych stosunków poprzez konkordat. Winien zapewniać on im prawo do nauczania religii katolickiej w szkołach publicznych, do sprawowania opieki duszpasterskiej w silach zbrojnych» [Słodkowska 2001: 39]. Ważnym elementem programu wyborczego «Ojczyzny» jest «dokonanie dekomunizacji struktur istotnych dla państwa oraz osądzenie osób winnych zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Podkreślamy aktualność przeprowadzenia lustracji. Rozwój państwa wymaga, by najważniejszych stanowisk nie sprawowali agenci komunistycznych i obcych służb specjalnych. Funkcjonariuszy dawnych służb represyjnych należy pozbawić przywilejów emerytalnych i rentowych» [Słodkowska 2001: 41] Również ugrupowanie polityczne przeciwstawia się postanowieniom traktatu stowarzyszeniowego z Europejską Wspólnotą Gospodarczą, podkreślając jego negatywne konsekwencje [Słodkowska 2001: 47], chociaż stwierdzono, że Polska powinna rozwijać

współpracę polityczną i gospodarczą z państwami Europy Zachodniej. [Słodkowska 2001: 46] Z innej strony Stronnictwo Ludowo-Chrześcijańskie, które weszło w skład «Ojczyzny» postawiło za cel w polityce zagranicznej członkostwo w NATO i UE. Również stronnictwo wystąpiło przeciwko «powoływaniu euroregionów przejmujących część władzy państwowej» [Słodkowska 2001: 48] Według «Ojczyzny» «bardzo ważnym aspektem polityki są dobre, bezpośrednie stosunki z USA» [Słodkowska 2001: 47]. W stosunku do sąsiadujących krajów na Wschodzie zapowiada się wprowadzenie wiz dla obywateli byłego ZSRR i niewtrącania się w konflikty na Wschodzie. [Słodkowska 2001: 51]. Jednocześnie idzie mowa w programie, że Polska powinna normalizować stosunki polityczne i gospodarcze z Rosją i Ukrainą. [Słodkowska 2001: 69]

Katolicki Komitet Wyborczy «Ojczyzna» według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii nacjonalistycznych. [The Manifesto Project Dataset 2019] W projekcie ParlGOV Katolicki Komitet Wyborczy «Ojczyzna» został opisany jako partia nacjonalistyczna z wynikiem 8.7 na skali prawica-lewica [ParlGOV 2019].

W swoim programie wyborczym KPN opowiada się przeciwko komunistom i ich następcom [Słodkowska 2001: 110] i przeważnie nie obejmują nas interesujących kwestii.

KPN, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii nacjonalistycznych [The Manifesto Project Dataset 2019]. W projekcie ParlGOV KPN została opisana jako partia nacjonalistyczna z wynikiem 5.8 na skali prawica-lewica. [ParlGOV 2019]

Unia Demokratyczna opowiada się za wartościami chrześcijańskimi w życiu publicznym oraz program wyborczy na wyborach parlamentarnych w 1993 r. zawiera postulaty «życzliwego» rozdziału, współdziałania Kościoła katolickiego. [Słodkowska 2001: 119–120]

Unia Demokratyczna według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii socjaldemokratycznych (z czym możemy się nie zgadzać, ponieważ stronnictwo jest postrzegane jako bardziej liberalne). [The Manifesto Project Dataset 2019] W projekcie ParlGOV Unia Demokratyczna została opisana jako partia liberalna z wynikiem 4,4 na skali prawica-lewica, czyli ParlGOV słusznie zalicza stronnictwo polityczne do partii liberalnych z czym zgadza się większość badaczy [ParlGOV 2019].

Unia Pracy w swoim programie wyborczym popiera neutralność światopoglądowa państwa, rozdział Kościoła katolickiego od państwa. Stronnictwo opowiada się za współpracą z Zachodnią Europą i NATO. [Słodkowska 2001: 154]

UP według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii socjaldemokratycznych. [The Manifesto Project Dataset 2019] W projekcie ParlGOV UP została opisana jako partia socjaldemokratyczna z wynikiem 2.2 na skali prawica-lewica. [ParlGOV 2019]

Bezpartyjny Blok Wspierania Reform w swoim programie wyborczym potępia postkomunistów z SLD, broni wartości chrześcijańskich oraz opowiada się za jak najszybszą współpracą z EWG i NATO. [Słodkowska 2001: 174]

Bezpartyjny Blok Wspierania Reform, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należało do grupy partii chadeckich [The Manifesto Project Dataset 2019]. W projekcie ParlGOV Bezpartyjny Blok

Wspierania Reform został opisany jako partia chadecka z wynikiem 6,2 na skali prawica-lewica [ParlGOV 2019].

Podobne stanowisko do Bezpartyjnego Bloku Wspierania Reform w kwestiach programu wyborczego zajmuje NSZZ «Solidarność», z tym że bardziej opowiada się za lustrację byłych członków służb bezpieczeństwa z okresu PRL. [Słodkowska 2001: 168]

W kolejnych wyborach parlamentarnych w 1997 r. zdecydowane zwycięstwo na terenach Galicji Zachodniej odniosła Akcja Wyborcza Solidarność. Duże poparcie w Galicji Zachodniej również uzyskały Sojusz Lewicy Demokratycznej, Unia Wolności, Polskie Stronnictwo Ludowe, Ruch Odbudowy Polski. [Wołek 2014].

Tabela 2

**Porównanie programów wyborczych polskich stronnictw politycznych w wyborach parlamentarnych w 1997 r.**

Stronictwo polityczne	Stanowisko wobec spuścizny komunistycznej	Ingerownie Kościoła katolickiego w życie publiczne (rola kościoła)	Postawa wobec Unii Europejskiej	Postawa wobec Rosji	Postawa wobec Ukrainy	Udział lub rozszerzenie NATO
Akcja Wyborcza Solidarność	negatywna	pozytywna	pozytywna	–	–	pozytywna
Sojusz Lewicy Demokratycznej	pozytywna	negatywna	pozytywna	–	–	pozytywna
Unia Wolności	–	negatywna	pozytywna	–	pozytywna	pozytywna
Polskie Stronnictwo Ludowe	–	pozytywna	pozytywna	–	–	pozytywna
Ruch Odbudowy Polski	–	negatywna	pozytywna	negatywna	pozytywna	pozytywna

Źródło: na podstawie danych Wybory 1997. Partie i ich programy Słodkowska Inka, Dołbakowska Magdalena... (red.) Warszawa 2004, Instytut Studiów Politycznych PAN, s. 280

Akcja Wyborcza Solidarność w swoim programie wyborczym w wyborach parlamentarnych w 1997 roku bardzo często odwołuje się do zamiaru przewyciężyć komunizm w nowoczesnej Polsce, zwłaszcza SLD. Akcja Wyborcza Solidarność zapowiada, że Polska musi «ostatecznie zerwać z komunistyczną przeszłością» [Słodkowska 2004: 102] i «należy odsunąć od władzy postkomunistów». Akcja Wyborcza Solidarność jest przedstawiana jako «jedyna siła zdolna do odsunięcia od władzy SLD» [Słodkowska 2004: 111]. Cały program wyborczy Akcja Wyborcza Solidarność jest przepełniony kwestią rozliczenia się Polski z PRL, postkomunistami i konsekwencjami sprawowania przez SLD rządów. Akcja Wyborcza Solidarność skłania się do niezbędności przystąpienia Polski do NATO i w jej programie wyborczym mowa o tym, iż Polska będzie bezpieczna

dzięki członkostwu w NATO, i zajmie godne miejsce w jednoczącej się Europie [Słodkowska 2004: 102]. Akcja Wyborcza Solidarność popiera przystąpienie Polski do NATO i UE, bo to «zdynamiczuje wzrost gospodarczy i rozwój Polski». Również Akcja Wyborcza Solidarność w swym programie odwołuje się do chrześcijańskich korzeni Europy [Słodkowska 2004 : 107], ale nic nie mówi o szczególnej roli Kościoła katolickiego.

Akcja Wyborcza Solidarność, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należała do grupy partii chadeckich [The Manifesto Project Dataset 2019]. W projekcie ParlGOV Akcja Wyborcza Solidarność została opisana jako partia chadecka z wynikiem 7,1 na skali prawica-lewica [ParlGOV 2019].

Program wyborczy Sojusz Lewicy Demokratycznej również uwzględnił rywalizację z

prawicą postsolidarnościową i stosunek do okresu PRL przez prawicę. Program wyborczy przewiduje «współpracę ponad podziałami» [Słodkowska 2004: 117]. Sojusz Lewicy Demokratycznej opowiada się za świeckością państwa [Słodkowska 2004 : 120], tolerancję religijną i neutralność światopoglądową. Występuje przeciwko państwu religijnemu i klerikalizmowi [Słodkowska 2004 : 133], ingerencji hierarchii kościelnej w politykę. [Słodkowska 2004: 135]. W sferze integracji europejskiej Sojusz Lewicy Demokratycznej opowiada się za przyspieszeniem integracji z NATO i UE [Słodkowska 2004: 137]. Cały program jest poświęcony szybkiej integracji z UE dzięki staraniom poprzedniego rządu SLD-PSL.

Kolejnym ugrupowaniem politycznym, które warto uwzględnić w niniejszym opracowaniu, jest Unia Wolności, w której programie znalazły się kwestie polityki zagranicznej, pozycji Kościoła katolickiego i stosunku do okresu komunistycznego. W programie wyborczym jest mowa o tym, że Polska stała się dobrym przykładem dla naśladowania w przekształceniach transformacyjnych i że udało się to zrobić w sposób pokojowy [Słodkowska 2004 : 64]. W stosunku do Kościoła katolickiego to Unia Wolności uważa, że warto «przeciwstawiać się zarówno tendencjom do tworzenia państwa ateistycznego, jak i wyznaniowego, realizować zasadę przyjaznego rozgraniczenia państwa i Kościoła oraz współpracy dla wspólnego dobra» [Słodkowska 2004 : 68]. Również Unia Wolności opowiada się za przyjęciem konkordatu. Unia Wolności również opowiada się za członkostwo w NATO i UE, i jak najszybsze dostosowanie gospodarki i sił zbrojnych do udziału w tych organizacjach. UW w swoim programie zapowiada ubieganie się o poszerzenie NATO i UE na pozostałe kraje Europy Środkowo-Wschodniej. Polska powinna być łącznikiem pomiędzy Bałtykiem a Morzem Czarnym, dlatego chce utworzyć wspólne przedstawicielstwa parlamentarne z Ukrainą. [Słodkowska 2004 : 97]

UW, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należało do grupy partii liberalnych. [The Manifesto Project Dataset 2019] W projekcie ParlGOV UW została opisana jako partia liberalna z wynikiem 5.2 na skali prawica-lewica. [ParlGOV 2019]

Następnym stronnictwem, które jest bardzo ważne dla niniejszej pracy jest PSL. PSL popiera przystąpienie Polski do NATO [Słodkowska 2004: 193] oraz integrację z UE [Słodkowska 2004 :191]. Wobec kwestii religijnej to PSL swoją myśl agrarystyczną budują doktrynie społecznej Kościoła katolickiego, a również uznają «etykę i humanizm chrześcijańskie za trwałą podstawą kształtowania norm życia państwowego i międzynarodowego» [Słodkowska 2004: 139].

Jeszcze jedną partią polityczną, która przekroczyła klauzulę zaporową w 1997 r. i uzyskała poparcie na terenach Galicji Zachodniej był Ruch Odbudowy Polski (ROP), który opiera swój program na «tradycji chrześcijańskiej i zasadach społecznej nauki Kościoła». [Słodkowska 2004: 228] W dziedzinie edukacji ta partia zobowiązała się wprowadzić «Program Odbudowy Szkoły», oparty na chrześcijańskim systemie wartości...przywrócenie w środowiskach oświatowych i akademickich, zasady etyki zawodowej osadzone w systemie chrześcijańskich norm moralnych.» [Słodkowska 2004: 230]. Ruch Odbudowy Polski posiada również rozbudowany program polityki zewnętrznej, w którym są uwzględnione relacje z Ukrainą, Białorusią oraz Rosją. Przede wszystkim Ruch Odbudowy Polski opowiada się za przystąpieniem do NATO i rozwój relacji z UE. W programie wyborczym jest wprost napisane, iż «Polska nie może pozostać w szarej strefie między Europą Zachodnią a Rosją» [Słodkowska 2004: 239] Zapowiada się wzmocnienie współpracy gospodarczej z krajami Europy Środkowo-Wschodniej. Bardzo ważnym elementem programu, iż partia uznaje, że «nasze miejsce jest w obozie chrześcijańskich narodów Zachodu. Nasz udział w NATO, umocnienie suwerenności Ukrainy i Białorusi tworzą szansę powstrzymania rosyjskiego imperializmu» [Słodkowska 2004 : 243].

Ruch Odbudowy Polski, według autorów «The Manifesto Project Dataset», należało do grupy partii konserwatywnych [The Manifesto Project Dataset 2019] W projekcie ParlGOV Ruch Odbudowy Polski został opisany jako partia konserwatywna z wynikiem 5.8 na skali prawica-lewica [ParlGOV 2019].

Dokonano wyznaczenia ideologicznego i programowego polskich partii politycznych według Comparative Manifesto Project oraz projektu badawczego ParlGov.

Wykazano, że programy wyborcze partii prawicowych lub centroprawicowych partii mają wspólne cechy, a szczególnie wsparcie Kościoła Katolickiego w Polsce, negatywna postawa wobec spuścizny komunistycznej, z ostrzeżeniem nastawienie do Rosji, przeważnie bardziej prounijne i euroatlantyckie. Również udowodniliśmy, że wśród wszystkich formacji politycznych, jedynie komitet wyborczy SLD w swych programach wyborczych z lat 1993 i 1997 opowiadał się za zdecydowany rozdział Kościoła katolickiego i państwa. Również bardzo zbliżonym punktem we wszystkich partiach, które zwyciężyli w Galicji, jest integracja z UE i NATO.

Większość partii politycznych, które zwyciężyły na terenie Galicji Zachodniej, posiadały ideologię konserwatywną, chadecką lub nacjonalistyczną.

## LITERATURA

- Döring, H. (2016). Parliaments and governments database (ParlGov): Information on parties, elections and cabinets in modern democracies. In *University of Bremen: Centre for Social Policy Research*. Odczyt z: <http://www.parlgov.org/>
- Państwowa Komisja Wyborcza. Odczyt z: <https://pkw.gov.pl/>
- Słodkowska, I. (2001). Wybory 1993. Partie i ich programy. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Słodkowska, I. (2004). Wybory 1997. Partie i ich programy. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Sula, P. (2018). Partie małe w wybranych państwach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1989-2016, Wrocław: Księgarnia Akademicka.
- Sokół, W. (2003). Partie polityczne i system partyjny w Polsce w latach 1991-2001, (s. 197-198). In W. Sokół, M. Żmigrodski (Red.). *Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej*, 197-198. Lublin: Wydaw. UMCS.
- The Manifesto Project Dataset. Odczyt z: [https://visuals.manifesto-project.wzb.eu/mpdb-shiny/cmp\\_dashboard\\_dataset/](https://visuals.manifesto-project.wzb.eu/mpdb-shiny/cmp_dashboard_dataset/)
- Wołek, A. (2014). Szkoły polskiej demokracji: wybory i polityka. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej.

## REFERENCES

- Döring, H. (2016). Parliaments and governments database (ParlGov): Information on parties, elections and cabinets in modern democracies. In *University of Bremen: Centre for Social Policy Research*. Retrieved from <http://www.parlgov.org/>
- Państwowa Komisja Wyborcza. Retrieved from <https://pkw.gov.pl/>
- Słodkowska, I. (2001). Wybory 1993. Partie i ich programy. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Słodkowska, I. (2004). Wybory 1997. Partie i ich programy. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Sula, P. (2018). Partie małe w wybranych państwach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1989-2016, Wrocław: Księgarnia Akademicka.
- Sokół, W. (2003). Partie polityczne i system partyjny w Polsce w latach 1991-2001, (s. 197-198). In W. Sokół, M. Żmigrodski (Red.). *Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej*, 197-198. Lublin: Wydaw. UMCS.
- The Manifesto Project Dataset. Retrieved from [https://visuals.manifesto-project.wzb.eu/mpdb-shiny/cmp\\_dashboard\\_dataset/](https://visuals.manifesto-project.wzb.eu/mpdb-shiny/cmp_dashboard_dataset/)
- Wołek, A. (2014). Szkoły polskiej demokracji: wybory i polityka. Kraków: Ośrodek Myśli Politycznej.